

УПРАВЛІНСЬКИЙ ТА АКТУАРНИЙ ОБЛІК: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Анотація

У статті розкрито зміст управлінського та актуарного бухгалтерського обліку. Розглянуто спільні та відмінні риси між управлінським та актуарним обліком та наведено їх порівняльну характеристику. Назріла потреба запровадження нових підходів до організації бухгалтерського обліку, тому в статті автор особливо увагу приділяє актуарній стадії розвитку сучасного облікового вчення в епоху XXI століття. Важливе місце відведене значенню актуарного обліку в системі управління діяльністю підприємства. Досліджено актуальні питання впровадження актуарного обліку вітчизняними суб'єктами господарювання та зроблено акцент на дієвості впливу даного виду бухгалтерського обліку на управлінську систему в ході здійснення вартісно-орієнтованого керування бізнесом. Проаналізовано специфіку управлінського обліку та здійснено порівняльну характеристику мети, об'єктів, предмету та завдань із таким видом обліку, як актуарний. Розкрито специфіку форм управлінської звітності та описано склад основних форм актуарної звітності підприємства корпоративного типу. Зроблено акцент на термінах подання та вимогах до складання управлінської та актуарної звітності. Доводиться нагальна потреба модернізації чинної облікової моделі на вітчизняних підприємствах із врахуванням аспектів управлінського та актуарного бухгалтерського обліку.

Ключові слова: управлінський облік, актуарний облік, об'єкти обліку, методи, управлінська звітність, актуарна звітність.

Ю.А. Маначинская, к.э.н., доцент,
Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,
г. Черновцы

УПРАВЛЕНЧЕСКИЙ И АКТУАРНЫЙ УЧЕТ: СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА

Аннотация

В статье раскрыто содержание управленческого и актуарного бухгалтерского учета. Рассмотрены общие и отличительные черты между ними и приведено их сравнительную характеристику. Назрела необходимость введения новых подходов к организации бухгалтерского учета, поэтому в статье автор особое внимание уделяет актуарной стадии развития современной учетной концепции в эпоху XXI века. Важное место отведено значению актуарного учета в системе управления деятельностью предприятия. Исследованы актуальные вопросы внедрения актуарного учета отечественными субъектами хозяйственной деятельности и сделан акцент на уровень влияния данного вида бухгалтерского учета на управленческую систему в ходе осуществления ценностно-ориентированного управления бизнесом. Проанализирована специфика управленческого учета и осуществлена сравнительная характеристика целей, объектов, предмета и задач с таким видом учета, как актуарный. Раскрыта специфика форм управленческой отчетности

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

и описан состав основных форм актуарной отчетности предприятия корпоративного типа. Сделан акцент на сроках представления и требованиях к составлению управленческой и актуарной финансовой отчетности. Обосновывается насущная необходимость модернизации действующей учетной модели на отечественных предприятиях с учетом аспектов управленческого и актуарного бухгалтерского учета.

Ключевые слова: управленческий учет, актуарный учет, объекты учета, методы, управленческая отчетность, актуарная отчетность.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Епоха сьогодення надзвичайно динамічна, постійні новації на законодавчому рівні та численні інновації у різних сферах суспільного життя потребують активного руху в ритмі з часом. Тримання руки на пульсі змін, сприяє ефективному прийняттю раціональних управлінських рішень та бази об'єктивної, своєчасної, точної та релевантної інформації про господарську діяльність суб'єкта ринку. Саме тому залишається актуальним кризь роки вислів засновника банківської династії Натана Ротшильда: «Хто володіє інформацією – той володіє світом» [2]. Щодо прийняття дієвих рішень в ході керування бізнесом та ефективним його інформаційним наповненням для забезпечення такого раціонального процесу виступає детальна інформація із системи управлінського та актуарного обліку, що доволі часто набуває формату нерегламентованих на законодавчому рівні форм управлінської та актуарної звітності господарюючого суб'єкта.

Проте, в силу тенденцій ХХІ століття, на допомогу системі управлінського обліку з'являється інноваційна актуарна концепція обліку в системі управління підприємством, що на відміну від управлінської концепції має специфічний предмет та об'єкти, а також оперує інноваційним методичним інструментарієм. У силу таких змін та перетворень у сучасній обліковій системі постала нагальна необхідність дослідити характерні риси та специфічні особливості актуарного бухгалтерського обліку порівняно з доволі традиційним та звичним для чинної облікової практики управлінським обліком. Саме це і визначає актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Щодо питань управлінського обліку та аспектів його організації в ході здійснення підприємством господарської діяльності, то вони детально та всебічно розкриті у працях науковців А. Н. Алданізова [4], Д. В. Ісаєва [5], Т. К. Кравченка [5], П. О. Куцика [6], Д. В. Лисенко [7], Л. В. Нападовської [8], І. А. Слободняк [9], Т. Скоуна [10] та інших. Тракткування змісту поняття «актуарний облік» доволі детально та всебічно розкрито у працях таких зарубіжних науковців, як В. Б. Івашкевич, А. І. Шигаєв [11], Ж. Рішар [12], В. Г. Широбоков [13]. Витоки появи

такого різновиду бухгалтерського обліку знаходимо у працях М. М. Гурска, М. І. Кутер [14], С. Г. Пенман [15], Т. Є. Янг [16]. Найбільш вдалу спробу порівняти досліджувані різновиди обліку зроблено у працях В. Б. Івашкевича та А. І. Шигаєва [13]. Зокрема, вчені чітко розмежували за сферами порівняння такі критерії їх співставлення, як: обов'язковість здійснення обліку; ціль; основні користувачі інформації; вимоги до їх інформаційного наповнення; об'єкти обліку; одиниці виміру; способи групування інформації; регламентації їх ведення; організація обліку; часовий лаг; періодичність подання звітності; рівень відкритості інформації, що формується в досліджуваних облікових системах. У міру поглиблення ринкових перетворень, з ускладненням ходу здійснення господарських процесів та погіршенням фінансової стійкості вітчизняних суб'єктів господарювання, вважаємо за доцільне продовжити та розвинути дослідження в даному напрямі, приділивши значну увагу спільним та відмінним рисам між означеними видами обліку, надавши їм детальну та всебічну порівняльну характеристику з обґрунтуванням необхідності використання актуарного обліку на вітчизняних підприємствах.

Зокрема, на думку А. Н. Алданізова, управлінський облік покликаний комплексно і всебічно охопити всю систему формування та використання інформації для керування бізнесом в цілому, включаючи стратегічне управління, оцінку діяльності суб'єкта господарювання та його структурних підрозділів, а також планування сукупної суми понесених витрат в ході виробничого процесу та постійний моніторинг рівня їх споживання [4]. У свою чергу зарубіжний науковець Т. Скоун акцентує увагу на відомому емпіричному законі С. Н. Паркінсона (*англ. «Parkinson's Law: The Pursuit of Progress»*), зміст якого полягає в тому, що «зростання призводить до ускладнень, а ускладнення – це кінець шляху» [10, с. 4]. За означеним законом, потреба в застосуванні управлінського обліку у практиці роботи вітчизняних підприємств обумовлена тим, що система управління ним крок за кроком ускладнюється до того моменту, поки сама перестає бути керованою [10]. В такому випадку на допомогу керованій системі приходять управлінський та актуарний облік.

У працях Д. В. Ісаєва, Т. К. Кравченка [5] особлива увага відводиться практичним методам реалізації управлінського обліку в інформаційних системах управління ресурсами (*Enterprise Resource Planning*) та системах управління ефективністю бізнесу (*Business Performance Management*). Окрім того, вчені значну увагу зосереджують на основних завданнях прийняття рішень в секторі

фінансового планування та бюджетування.

За словами Т. Скоуна, потреба у практичному застосуванні управлінського обліку виникла в «динамічних умовах» пошуку та обробки «релевантної інформації», серед сукупного масиву даних. Сам термін «релевантна інформація» (від лат. «relevo» – полегшувати) в системі управлінського обліку характеризує інформацію, що є необхідною для вирішення певного завдання в ході господарського управління, зворотній ж термін «іррелевантна інформація» характеризує не потрібну з точки зору управління інформацію [10]. Проте в епоху ХХІ століття «динамічна стадія» змінилась на «актуарну щабліну» розвитку облікового вчення, що обумовлює потребу в детальному та всебічному обґрунтуванні останньої на вітчизняній обліковій ниві.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми.

Поглиблення ринкових перетворень щораз більше ускладнюють «систему керування звичайним госпрозрахунковим підприємством», тому, задля уникнення моменту, коли вона може стати «некерованою», необхідним є пошук більш дієвих та інноваційних шляхів управління бізнесом, практичне впровадження переважної більшості з яких потребує значних внутрішніх або зовнішніх капіталовкладень. Саме тому сьогодні щораз більшої актуальності набуває не лише використання доволі вже традиційного інструментарію управлінського обліку, а й інноваційна актуарна облікова концепція, яка стає запорукою успішного ведення фінансово-господарської діяльності. В силу таких тенденцій, для створення сприятливого облікового забезпечення управління діяльністю вітчизняних підприємств, в умовах обмеженості фінансових ресурсів та активного ринку капіталу, виникає потреба в дослідженні нововведень в секторі сучасних облікових шкіл, зокрема «актуарної», задля практичного використання його даних для управління.

Формулювання цілей статті. Основною метою статті є дослідження специфіки управлінського та актуарного обліку, виявлення спільних рис, характерних особливостей та відмінностей між ними. Зокрема, детальне та всебічне розкриття новацій, які існують на зарубіжній обліковій ниві щодо запровадження актуарного обліку та використання його даних для побудови ефективної системи управління вітчизняними підприємством і залучення необхідних капіталовкладень у розвиток його діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Задля того, щоб більш глибоко розкрити сутність управлінського та актуарного обліку, слід здійснити їх порівняльну характеристику (табл. 1). Зосередимо увагу на основних критеріях, у межах яких варто здійснювати зазначене порівняння:

1. *Обов'язковість ведення.* Варто відзначити, що як управлінський, так і актуарний облік є необов'язковими для ведення на підприємстві, необхідність в їх застосуванні цілковито та повністю покладається на власника або керівника. Тобто немає суворої регламентації на законодавчому рівні щодо потреби у їх практичному використанні. Проте варто відзначити те, що в деяких нормативних документах безпосередньо передбачено додаткову можливість використання управлінського обліку на практиці, йдеться про банківські установи. Адже у Плані рахунків для банків України визначено окремий 8 клас рахунків із однойменною назвою «Управлінський облік», який банківські установи можуть використовувати при ведення даного виду обліку, що регламентується Постановою правління НБУ № 280, зі змінами від 24.05.2017 р. [2]. Щодо актуарного обліку, то в Україні взагалі відсутні будь-які документи на законодавчому рівні, в яких було б визначено аспекти та необхідність його організації на підприємствах.

Окремі нюанси роботи актуаріїв розкриті в Законі України «Про страхування», зокрема стаття 10 «Страховий платіж та страховий тариф» визначає, що: «...в Україні актуарними розрахунками можуть займатися особи, які мають відповідну кваліфікацію згідно з вимогами, встановленими уповноваженим органом, яка підтверджується відповідним свідоцтвом» [1]. У проекті змін до вищезгаданого Закону, які так і не набули чинності, в розділі I «Загальні положення», статтею 1 було визначено, що «актуарій» – це фізична особа, яка внесена до реєстру актуаріїв у порядку, установленому Уповноваженим органом, та здійснює діяльність у сфері страхування, фінансової математики та статистики для вирахування зобов'язань страховиків із метою забезпечення необхідного рівня їх платоспроможності й фінансової стійкості [1]. Тобто бачимо, що на законодавчому рівні зовсім не обґрунтовано необхідність застосування актуарного обліку на вітчизняних підприємствах.

Таблиця 1

Порівняння управлінського та актуарного обліку [7; 11]

№ з/п	Ознака співставлення	Управлінський облік	Актуарний облік
1	2	3	4
1.	Обов'язковість ведення	За рішенням та з ініціативи керівництва підприємства	За рішенням та з ініціативи керівництва підприємства
2.	Основні користувачі облікової інформації	Керівництво та менеджери вищих ланок управління підприємством (топ-менеджери)	Широке коло внутрішніх та зовнішніх користувачів (інвестори, кредитори, інші постачальників капіталу)

Продовження табл. 1

1	2	3	4
3.	Рівень точності інформації	Доволі велика кількість наближених оцінок	Великі вимоги до точності та чимало прогнозних розрахунків
4.	Об'єкти обліку та звітності	Центри відповідальності, окремі продукти	Економічні ресурси та вимоги на них, підприємство як ЦМК (цілісний майновий комплекс), грошові потоки, економічна вартість бізнесу, операційна та фінансова діяльність (операційні активи та зобов'язання, фінансові активи та зобов'язання)
5.	Мета ведення обліку	Надання точної, правдивої та релевантної інформації керівництву та топ-менеджерам для планування, управління та контролю	Надання інформації для інвесторів, кредиторів при прийнятті ними рішень про інвестування, кредитування та інших подібних рішень про вкладення ресурсів в корпорацію
6.	Основні принципи обліку	Корисність інформації для прийняття управлінських рішень	Корисність інформації для прийняття рішень щодо інвестування та кредитування. <i>Фундаментальні принципи:</i> релевантності та правдивого відображення. <i>Підсилюючі принципи:</i> суттєвості; співставності; своєчасності; зрозумілості. <i>Обмежувальний принцип:</i> етичності.
7.	Фундаментальний базис облікової концепції	Залежить від поставленої мети	Балансове рівняння актуарного обліку: <i>Операційні активи + фінансові активи = операційні зобов'язання + фінансові зобов'язання + власний капітал</i> <i>3D-модель обліку (трьохвимірна система рахівництва)</i>
8.	Інформаційний часовий лаг представлення узагальної облікової інформації	Окрім фактичних даних, оцінка та плани на майбутнє	На підставі фактичних даних спрямованість на майбутнє (підготовка інформації для оцінки фінансового майбутнього, майбутніх грошових потоків та перспектив зміни економічної вартості бізнесу)
9.	Частота подання звітності	Залежить від потреб управління	Квартальна, річна (залежить від визначених термінів розкриття інформації для інвесторів)
10.	Елементи методу бухгалтерського обліку	Не обов'язково – рахунки, подвійний запис	Актуарні рахунки (сили) – <i>3D-рахунки</i> , подвійний запис, дескриптивний запис, потрібний запис
12.	Рівень відкритості інформації	Інформація з облікової системи носить конфіденційний характер	Інформація є відкритою для зовнішніх користувачів (інвесторів, кредиторів, інших постачальників капіталу)

2. *Основні користувачі облікової інформації.* Основними споживачами інформації із системи «управлінського обліку» виступають в основному керівництво (дирекція) підприємства (але не безпосередньо власники бізнесу) та менеджери вищих ланок управління (або так звані топ-менеджери), тобто така облікова інформація доступна, в основному, обмеженому колу внутрішніх користувачів. Щодо користувачів інформації «актуарного обліку», то ними виступають дійсно реальні та потенційні інвестори, кредитори та низка інших постачальників капіталу. Щодо топ-менеджерів, то інформація актуарного обліку є доволі ефективним важелем під час вирішення актуальних завдань системи вартісно-зорієнтованого управління приростом економічної вартості бізнесу.

3. *Мета здійснення обліку.* Основною метою ведення управлінського обліку виступає формування релевантної інформації для керівництва щодо прийняття ефективних та зважених управлінських рішень (на рівні внутрішнього середовища суб'єкта господарювання). Щодо актуарного обліку, то його мета кардинально відрізняється від мети управлінського, оскільки вона цілковито та повністю спрямована на формування облікової інформації для залучення потрібного обсягу капіталовкладень в розвиток бізнесу, тобто від зовнішніх та внутрішніх інвестицій, або для активної співпраці з кредиторами та іншими постачальниками капіталу у фінансово-господарську діяльність суб'єкта. Також остання є надзвичайно актуальною та необхідною в умовах продажу бізнесу як ЦМК (цілісного майнового комплексу), коли крізь призму актуарної звітності можна побачити перспективу приросту (або зміни) економічного потенціалу (економічної вартості) суб'єкта ринку.

4. *Фундаментальний базис облікової концепції.* В системі актуарного обліку традиційне балансове рівняння фінансового обліку (1.1) значно модифіковане (1.2):

$$\text{Активи} = \text{Власний капітал} + \text{Зобов'язання} \quad (1.1)$$

та набуває наступного формату:

$$OA + \Phi A = OZ + \Phi Z + BK \quad (1.2)$$

де *OA* – операційні активи; *ΦA* – фінансові активи; *OZ* – операційні зобов'язання; *ΦZ* – фінансові зобов'язання; *BK* – власний капітал.

До складу операційного майна зарубіжні вчені В.Б. Івашкевич, А.І. Шигаєв відносять: основні засоби, нематеріальні активи, матеріально-виробничі запаси та інші активи, що споживаються

безпосередньо в ході здійснення господарських операцій, заради яких було створене підприємство. Щодо майна фінансового характеру, то до його складу зазначені науковці відносять: різноманітні фінансові вкладення та фінансові інструменти, в які суб'єкт ринку вкладає тимчасово-вільні кошти, з метою отримання додаткової економічної вигоди від здійснення таких операцій [11, с. 6].

5. *Основні правила організації на підприємстві.* Керівництво підприємства та його управлінський персонал загалом може керуватися будь-якими внутрішніми правилами організації та побудови облікової системи. Спільним за даними критеріями як для «управлінського», так і для «актуарного обліку» є те, що рівень ефективності тих чи інших облікових процедур у такому випадку визначатиметься ступенем корисності інформаційного наповнення такої облікової системи.

6. *Інформаційний часовий лаг подання узагальненої облікової інформації.* Тотожним для підсистем управлінського та актуарного обліку є те, що вони, базуючись на інформації із фактично здійснених господарських операцій, на базі використання специфічного методичного інструментарію формують облікову інформацію прогностичного характеру. У рамках такого критерію відмінність актуарного бухгалтерського обліку полягає в тому, що в доволі інноваційній актуарній обліковій концепції точність прогностичних даних є вищою, про що мова буде йти в наступному критерії.

7. *Рівень точності облікової інформації.* Рівень точності здійснених оцінок та даних актуарного обліку є більш від управлінського, що забезпечується за рахунок використання актуарних розрахунків, оскільки методичний інструментарій першого за своїм змістовим наповненням базується на теорії ймовірності та фінансовій статистиці. Завдяки цьому досягається бажаний рівень наукового обґрунтування прогнозу на основі здійснення актуарних розрахунків. Для підсистеми управлінського обліку застосовувані оцінки вартості облікових об'єктів є доволі приблизними, а прогнозна облікова інформація має нижчу точність обрахунків, в силу використання більш простого методичного інструментарію.

8. *Вид інформаційного наповнення.* Актуарний облік, як і традиційний фінансовий облік, оперує інформаційним наповненням у вартісному вимірнику. Щодо специфіки управлінського обліку, то вона полягає в тому, що окрім вартісних одиниць виміру, активно застосовуються натуральні вимірники. Це обумовлено тим, що даний вид обліку тяжіє до виробничого процесу, де такі одиниці є базовими.

9. *Періодичність складання та основні види форм управлінської та*

актуарної фінансової звітності. Управлінська звітність складається за доволі короткі терміни, зокрема за місяць, декаду, тиждень. Інколи, за вимогою управлінського персоналу (керівництва та менеджерів відповідних рівнів), постає необхідність в її щоденному формуванні.

Зарубіжний вчений Л. Д. Лисенко, розкриваючи теоретичні та практичні аспекти управлінського обліку, наводить наступний приклад складу управлінської звітності одного із промислових підприємств:

1. Стандартизована управлінська звітність про фінансове становище компанії та її сукупний фінансовий результат господарювання:

1.1 Управлінський звіт про фінансовий стан.

1.2 Управлінський звіт про прибутки та збитки.

1.3 Управлінський звіт про рух грошових коштів.

2. Управлінська звітність за ключовими показниками діяльності (КПД).

3. Управлінська звітність про хід виконання бюджетів [7, с. 27].

У працях вітчизняного вченого П. О. Куцика, що присвячені питанням сучасного трактування, складу та особливостям формування управлінської звітності суб'єкта господарювання, на значну увагу заслуговує авторська пропозиція щодо структуризації складу управлінської звітності. Зокрема науковець пропонує складати внутрішню корпоративну звітність у розрізі наступних сегментів: центрів відповідальності; видів продукції, товарів, робіт послуг об'єктів ЦМК; структурних підрозділів підприємства корпоративного типу та його дочірніх фірм [6, с. 253].

У системі актуарного обліку завершальним етапом облікового циклу також виступає складання актуарної звітності. Варто зазначити, що актуарна фінансова звітність складається шляхом трансформації показників фінансового обліку та звітності за МСФЗ в актуарну фінансову звітність, тобто містить інформацію за підсумками кількох звітних періодів, зазвичай трьох років, чи кількох кварталів та носить прогностичний характер. Щодо складу основних її форм, то найбільш детально він розкритий у працях відомих зарубіжних науковців В. Б. Івашкевича, А. І. Шигаєва. Вчені виокремлюють:

- Актуарний звіт про фінансовий стан (баланс);
- Актуарний звіт про сукупний прибуток;
- Актуарний звіт про рух грошових коштів, який набуває форми «Актуарного балансу руху грошових коштів»;
- Актуарний звіт про зміни у власному капіталі [11, с. 92].

На думку вищезгаданих авторів, актуарна звітність дає змогу передбачити перспективи зміни економічної вартості бізнесу, здійснити

оцінку сукупних результатів діяльності господарюючого суб'єкта з позиції власників (а не лише керівництва), визначити та в подальшому здійснювати суворий контроль за рушійними чинниками приросту економічної вартості, прогнозувати потребу в обсягах фінансування діяльності, а також суттєво покращити якість бюджетування та керованості грошових потоків [11, с. 100].

10. *Способи групування інформації.* В системі управлінського обліку інформацію групують за видами витрат та результатів, місцями їх виникнення, центрами фінансової відповідальності та калькулювання. Щодо специфіки групування інформації в системі актуарного обліку, то тут відбувається її розмежування в рамках дихотомії (від гр. διχότης – ділення навпіл) фінансової та операційної діяльності. Про зазначене розмежування свідчить розглянуте вже нами балансове рівняння актуарного обліку (див. формулу 1.2), в якому наглядно помітно виокремлення операційних і фінансових активів та, відповідно, зобов'язань (за таким ж принципом будується форма Актуарного балансу).

11. *Рівень відкритості інформації.* Інформаційне наповнення системи управлінського обліку є комерційною таємницею, тобто не доступне для широкого кола користувачів. Отож така облікова інформація є конфіденційною і надається лише керівництву та топ-менеджерам (обмеженому колу користувачів). Інформація ж із системи актуарного обліку не є комерційною таємницею, а навпаки спрямована цілковито та повністю на зовнішніх користувачів: реальних та потенційних інвесторів, кредиторів, інших постачальників капіталу.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Загалом результати проведеного дослідження свідчать, що управлінський та актуарний облік кардинально відрізняються один від одного. Спільними рисами є лише відсутність чіткої регламентації на законодавчому рівні щодо основних аспектів їх практичного використання вітчизняними суб'єктами господарювання та рівень точності облікової інформації, адже як в управлінському, так і в актуарному обліку присутня низка прогнозних та перспективних оцінок. Виокремлена нами низка критеріїв зіставлення досліджуваних видів обліку свідчить про характерні особливості кожного, зокрема серед них: обов'язковість ведення; основні користувачі облікової інформації; мета здійснення обліку; фундаментальний базис облікової концепції; основні правила організації на підприємстві; інформаційний часовий лаг представлення узагальненої облікової інформації; рівень точності облікової інформації; вид інформаційного наповнення; періодичність складання та

основні види форм управлінської та актуарної фінансової звітності; способи групування інформації; рівень відкритості інформації. Проте, незважаючи на кардинальну відмінність управлінського та актуарного обліків, кожен із зазначених видів обліку покликаний забезпечити необхідною інформацією систему керування бізнесом на довготривалу перспективу, включаючи стратегічне планування, оцінку приросту економічної вартості тощо. В силу чого сучасна модель обліку повинна базуватись на цілісній та комплексній системі традиційних та інноваційних облікових концепцій. Це повною мірою сприятиме ефективній побудові системи управління бізнесом та її обліковій інтерпретації в трьохвимірному (3D) просторі, навіть за умов фінансової нестабільності. Останнє окреслює перспективи подальших розвідок у рамках обраної проблематики, а саме щодо розкриття основних аспектів облікових процедур із врахуванням особливостей інноваційної 3D-моделі актуарного обліку та використання її даних для управління діяльністю суб'єкта корпоративного типу.

Список використаних джерел:

1. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. №85/96-ВР : за станом на 20 грудн. 2016 р. № 1792-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України : Постанова Правління Національного банку України від 17 червня 2004 р. № 280, за станом на 24 травня 2017 р. № 39 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04>
3. Википедия : Свободная энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://ru.wikipedia.org/wiki>
4. Алданиязов К. Н. Управленческий учет и анализ: Учебное пособие / К. Н. Алданиязов. – Алматы : Нур-пресс, 2008. – 368 с.
5. Исаев Д. В. Информационные технологии управленческого учета: Учебное пособие / Д. В. Исаев, Т. К. Кравченко. – М. : Государственный университет, 2006. – 297 с.
6. Куцик П. О. Сучасне трактування, склад і особливості формування управлінської звітності підприємства / П. О. Куцик // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2014. – № 797. – С. 248 – 254.
7. Лысенко Д. В. Теория и практика управленческого учета / Д. В. Лысенко // Аудит и финансовый анализ. – 2008. – №1. – С. 1–64.
8. Нападовська Л. В. Управлінський облік / Л. В. Нападовська. – Підруч. для студ. вищ. навч. закл. – К. : Книга, 2004. – 544 с.
9. Слободняк И. А. Бухгалтерская управленческая отчетность как система учетно-аналитической информации о деятельности организации / И. А. Слободняк // Международный бухгалтерский учет. – 2011. – №19 (169). – С. 11–22.
10. Скоун Т. Управленческий учет : как его использовать для контроля бизнеса / Тони Скоун; Пер. с англ. под ред. Н. Д. Эриашвили. – М. : Аудит, 1997. – 105 с.
11. Шигаев А. И. Актуарный учет и использование его данных для управления / А. И. Шигаев; под ред. д-ра экон. наук, проф. В. Б. Ивашевича. – М. : Магистр : ИНФРА-М, 2011. – 224 с.

12. Ришар Ж. Бухгалтерський учет: теорія і практика / Ж. Ришар; пер. с фр. под ред. проф. Я. В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 160 с.

13. Ширококов В. Г. Вектор развития активно-адаптивной системы бухгалтерского учета в агропромышленном комплексе / В. Г. Ширококов // Международный бухгалтерский учет. – 2012. – №31 (229). – С. 3–9.

14. Кутер М. И. Анализ моделей статического и динамического учета / М. И. Кутер, М. М. Гурская // Экономический анализ: теория и практика. – 2010. – № 9. – С. 87–129.

15. Penman S. H. (2007). Financial Statement Analysis and Security Valuation. 3rd ed. New York : McGraw-Hill/Irwin, 234 p.

16. Young T. E. (1897). Presidential address: The origin and development of scientific and professional societies, with their bearing upon the Institute of Actuaries and its associated profession. Journal of the Institute of Actuaries, Vol. 33, Pp. 123–143.

Iuliia Manachynska, PhD in Economics, Associate Professor,
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE, Chernivtsi

MANAGERIAL AND ACTUARIAL ACCOUNTING: COMPARATIVE CHARACTERISTIC

Summary

The content of managerial accounting and actuarial accounting is disclosed in the article. The author considered the common and distinctive features between them and provided their comparative characteristic. There is a need to introduce new approaches to the organization of accounting therefore in the article the author pays special attention to the actuarial stage of development of modern registration concept in the era of XXI century. The author focused on value of actuarial account in a control system of activity of the enterprise. specification of actuarial accounting of managing by domestic subjects and the emphasis is placed on the effectiveness of influence this type of accounting on the administrative system during implementation of value-oriented business management is investigated in the article. The author analyzed specifics of management accounting and made the comparative characteristic of the purposes, objects, a subject and tasks with such type of accounting as actuarial. Characteristic features of administrative reporting forms is disclosed in the article and the structure of the main forms of the actuarial reporting of the corporation is described. The author placed emphasis on terms of representation and requirements to drawing up administrative and actuarial financial statements. We have an urgent need to modernize the operating registration model at the domestic enterprises taking into account aspects of managerial accounting and actuarial accounting.

Keywords: managerial accounting, actuarial accounting, accounting items, methods, administrative reporting, actuarial reporting.

References:

1. *About Plan of Accounts for banks of Ukraine and the Guidelines on the application of the Plan of Accounts for banks of Ukraine*, Resolution of the National Bank of Ukraine 14.06.2004 № 280. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0918-04> (in Ukr.).

2. *About insurance*, Law of Ukraine of 07.03.1996p. №85/96 Fund of the state property of Ukraine. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (in Ukr.).

3. Wikipedia: The Free Encyclopedia (2017). Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Accessed 16 October 2017) (in Russ.).

4. Aldanzov, K.N. (2008). *Upravlencheskij uchet i analiz* [Managerial Accounting and Analysis]. Almaty, 368 p. (in Russ.).
5. Isaev, D.V., Kravchenko, T.K. (2006). *Informacionnye tehnologii upravlencheskogo ucheta* [Information technologies of management accounting]. Moscow, 297 p. (in Russ.).
6. Kutsyk, P.O. (2014). Modern interpretation, composition and peculiarities of the formation of managerial reporting of enterprises. *Visnyk Natsional'noho universytetu «Lvivs'ka politehnika»* [Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic"], vol. 797, pp. 248-254 (in Ukr.).
7. Lysenko, D.V. (2008). Theory and practice of managerial accounting. *Audit i finansovyj analiz* [Audit and financial analysis], vol. 1, pp.1-64 (in Russ.).
8. Napadovskaya, L.V. (2004). *Upravlins'kyj oblik* [Management accounting]. Kiev, 544 p. (in Ukr.).
9. Slobodyanak, I.A. (2011). Accounting management reporting as a system of accounting and analytical information on the activities of the organization. *Mezhdunarodnyj buhgalterskij uchet* [International Accounting], vol. 19 (169), pp.11-22 (in Russ.).
10. Scone, T. (1997). *Upravlencheskij uchet: Kak ego ispol'zovat' dlja kontrolja biznesa* [Managerial Accounting: How to Use It to Control Business], Moscow, 105 p. (in Russ.).
11. Shigaev, A.I., Ivashkevich V.B. (2011). *Aktuarnyj uchet i ispol'zovanie ego dannyh dlja upravlenija* [Actuarial accounting and use of its data for management], Moscow, 224 p. (in Russ.).
12. Richard, J. (2000). *Buhgalterskij uchet: teorija i praktika* [Accounting: theory and practice]. Moscow, 224 p. (in Russ.).
13. Shirobokov, V.G. (2012). Vector of the development of an active-adaptive accounting system in the agro-industrial complex. *Mezhdunarodnyj buhgalterskij uchet* [International Accounting], vol. 31 (229), pp. 3-9 (in Russ.).
14. Kuter, M.I. (2010). Analysis of models of static and dynamic accounting. *Jekonomicheskij analiz: teorija i praktika* [Economic Analysis: Theory and Practice], vol. 9, pp. 87-129 (in Russ.).
15. Penman, S.H. (2007). *Financial Statement Analysis and Security Valuation*. 3rd ed. McGraw-Hill/Irwin, New York, 234 p.
16. Young, T.E. (1897). Presidential address: The origin and development of scientific and professional societies, with their bearing upon the Institute of Actuaries and its associated profession. *Journal of the Institute of Actuaries*, vol. 33, pp. 123-143.

УДК: 334.735:658.152/153

А.Л. Романчук, к.е.н., доцент,
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ У СИСТЕМІ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ: СУТНІСТЬ, СКЛАД ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Анотація

У статті розкрито сутність власного капіталу та його складових компонентів відповідно до діючих облікових концепцій. З метою поглибленого висвітлення сутнісних аспектів категорійного апарату критично оцінено нормативну базу та погляди вітчизняних і